

در ستایش جهان

لیلا باغبان زاده

معرفی تصویرگر

برایان وایلداسمیت، در ژانویه سال ۱۹۳۰ میلادی، در بریتانیا به دنیا آمد. او در دهکده‌های معدنی در پنیستون^۱، در نزدیکی شفیلد^۲، و در خانواده‌ای معدنی‌چی بزرگ شد. وی سه‌سال در مدرسه محلی هنر و در مدرسه هنرهای زیبای سلید^۳، به تحصیل پرداخت. او در ترسیم سریع تصاویر انسان، حیوانات، پرندگان و... در حال حرکت، استعداد فوق‌العاده‌ای دارد و به موسیقی نیز علاقه‌مند است. وایلد اسمیت در خدمت سربازی، خود را صرف تدریس موسیقی در مدرسه نظامی سلطنتی موسیقی کرد، اما به زودی تدریس را کنار گذاشت تا بتواند تمام وقت خود را صرف نقاشی کند. برای وایلد اسمیت، نقاشی همان زندگی است. او معتقد است که کودکان، تصاویر زیبا و کتاب‌های خوب طراحی شده را دوست دارند و نسبت به بعضی بزرگسالان، قوه درک بیشتری دارند. او خصوصاً به کتاب‌های مصور علاقه‌مند است و می‌گوید: «کتاب‌های مصور فرصت ترکیب بین نقاشی و تصویرسازی را فراهم می‌کند و کار طراحی هر صفحه، بسیار برانگیزاننده است. من معتقدم کتاب‌های مصور زیبا و مناسب، در شکل‌دهی ناخودآگاه درک بصری کودک که در سال‌های بعدی عمر ثمر خواهد داد، بسیار مهم است.»

برایان وایلداسمیت، به عنوان یکی از بزرگ‌ترین تصویرگران کتاب کودک که در قید حیات است، شهرت جهانی دارد. او خصوصاً در آمریکا، اروپا و ژاپن بسیار مشهور است.

اولین کتاب مصور او A. B. C. جایزه کیت گرین وی را برد و دومین اثر وی «شیر و موش»، نامزد دریافت جایزه شد و وی را به عنوان یک هنرمند بزرگ کتاب مصور، در اوایل کارش مطرح ساخت. او کار هنری صحنه یک کارتون را انجام داد و در لنینگراد، مسئول تمامی صحنه‌ها و بعضی لباس‌های فیلم «پرنده آبی»^۴ بود که بر اساس نمایشنامه مشهور موریس مترلینگ ساخته شد. در سال ۱۹۸۶، به مناسبت رابطه ویژه بریتانیا با ژاپن، دانشگاه آکسفورد، کتاب «کتی و دزد رؤیا»^۵، نوشته شاهزاده تاکامادو، از خانواده سلطنتی ژاپن را منتشر کرد. اسمیت چندین نمایشگاه انفرادی نقاشی هم برگزار کرده و امروز به‌طور فعال به کار مشغول است. او از جمله معدود هنرمندانی است که در زمان حیات، به شهرت رسیده و موزه‌ای در ژاپن، به کارهای وی اختصاص یافته است.

خود وی در این مورد می‌گوید: «برای یک هنرمند، داشتن موزه‌ای که به هنر وی اختصاص یافته و نام وی را با خود به

همراه دارد، در زمان حیات وی، بزرگ‌ترین افتخار است. من در واقع مفتخرم که این اعتبار به من و کارم داده شده است. هنرها همیشه در زندگی ژاپن جایگاه ویژه‌ای دارد. عشق آن‌ها به زیبایی و عجایب جهان اطراف، پیوسته و در چرخه‌ای بی‌وقفه، به کودکان‌شان منتقل شده است. زندگی من وقف تولید کتاب‌های مصور برای کودکان شده است که امیدوارم این عشق را منعکس سازد و به آن‌ها در مشاهده، درک و ستایش جهان شگفت‌آوری که در آن به دنیا آمده‌اند، کمک کند. من می‌خواهم به آن‌ها در بالا رفتن از کوهستان زندگی و رسیدن به قله روشنگری و کمال، کمک کنم. این حق اساسی هر کودکی است که در زمین ما به دنیا می‌آید.»^۴

نقد آثار

به نظر می‌رسد که هیچ تصویرگر کتاب کودکی، به اندازه وایلد اسمیت، از حیوانات طراحی نکرده باشد و این علاقه او، باعث حضور متنوع حیوانات در کارهایش شده است. به ندرت تصویرگری را می‌بینیم که برای اولین کتاب به چاپ رسیده‌اش صاحب جایزه شود، اما وایلد اسمیت توانست این موفقیت را کسب کند.

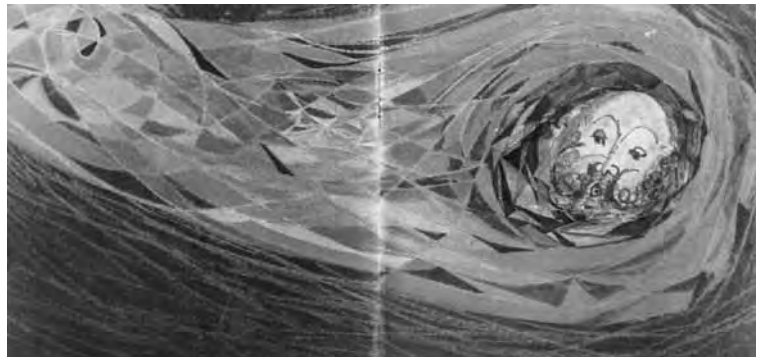
از فهرست کتاب‌های به چاپ رسیده وایلد اسمیت که بیش از هفتاد نسخه می‌شود، در حال حاضر تنها حدود هفت عنوان آن بیشتر در ایران به چاپ نرسیده است. کتاب‌های «ماه از آن بالا چه دید» و «از نزدیک‌تر نگاه کن»، برای گروه سنی «الف» است و هر دو کتاب آموزشی و نویسنده آن‌ها نیز خودش بوده و در هر دو کوشیده مفاهیمی را در قالبی نو و بدیع، به کودکان پیش‌دبستانی آموزش دهد.

کتاب‌های «جغد و دارکوب» و قصه «باد شمال» و قصه «کفاح و کیسه طلا» هم توسط وایلد اسمیت برای گروه سنی «ب» نوشته و تصویرسازی شده که به غیر از جغد و دارکوب، دو کتاب دیگر بر اساس حکایتی از لافوتتن است.

کتاب «درخت گیلاس» برای گروه سنی «ج» تصویرسازی شده که این کتاب از لحاظ تصویرسازی، با چند کتاب پیشین متفاوت بوده و از آن‌جا که در تصویرسازی این کتاب از ابزارهایی مانند قلم فلزی و... استفاده و خیلی به جزئیات پرداخته شده است، کتاب را کاملاً مناسب گروه سنی «ج»، یعنی نوجوانان کرده است.

وایلد اسمیت همواره در کارهایش، به طراحی حیوانات علاقه نشان داده تا حدی که می‌بینیم حتی در داستان‌هایی که در متن از حیوان نام برده نشده و اصلاً ربطی به حیوانات ندارد (کتاب درخت گیلاس)، باز هم حیوانات در گوشه و کنار تصاویر به چشم می‌خورند. گویی که این حیوانات از روند اصلی داستان جدانشدنی‌اند؛ خصوصاً پرندگانی هم‌چون مرغ، خروس، جغد و هم‌چنین جانورانی مانند روباه، گربه و گورکن از حیوانات مورد علاقه این تصویرگرند.

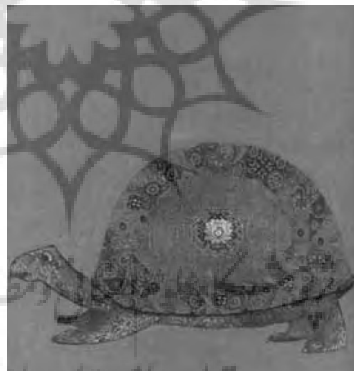
وی در طراحی حیوانات از یک اغراق خاص استفاده نکرده است و تقریباً می‌شود گفت علاوه بر این که به شکل اصلی

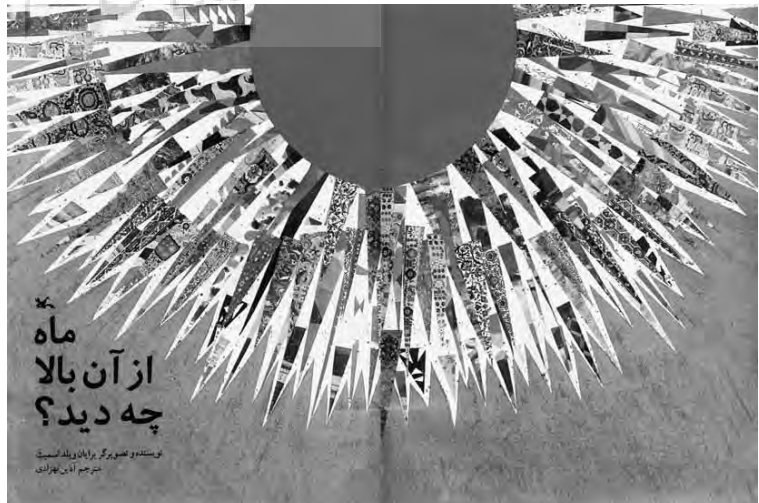
۳

۴

۶

۷

حیوانات وفادار است، نوع اغراقی که به کار برده، در کل آثارش از یکسانی لازم برخوردار نیست. برای مثال در یک تصویر حیوان کاملاً ساده شده و در تصویر دیگر، فرم کاملاً واقع‌گرایانه خود را حفظ کرده؛ به گونه‌ای که حتی اسکلت اصلی حیوان دیده می‌شود. (لطفاً در تصویر شماره ۱، به تفاوت طراحی بین تصاویر سگ و گاو با بقیه حیوانات، خصوصاً خوک توجه کنید).

حیوانات در کارهای وایلداسمیت، هر طوری که طراحی شده باشند، دقیقاً به همان شکل در کتاب‌های دیگر وی می‌آیند. به عبارتی این تصویرگر، برای هر کتاب طرح جدیدی از یک حیوان ارائه نمی‌دهد، بلکه همان را تکرار می‌کند؛ مثلاً خروس یا خرس در کتاب «جغد و دارکوب» و در کتاب «ماه از آن بالا چه دید»، یک نوع و معمولاً از یک زاویه دید هم طراحی شده‌اند. (تصاویر ۲ و ۳)

نگاه حیوانات در کارهای وایلداسمیت، بیشتر به مخاطب است و از این نظر، شباهت خاصی به کارهای کهوتا پاکوفسکا دارد و این حیوانات معمولاً با هم گفت‌وگویی نمی‌کنند. (تصویر ۱ و ۴)

وایلداسمیت هر چند به شکل طبیعی حیوانات وفاداری نشان می‌دهد، این وفاداری حیوانات و بقیه عناصر را چنان رنگ کرده که در عین حال که ما را به یاد حیوان مورد نظر می‌اندازد، از نظر رنگ پایش را بسیار فراتر گذاشته و در این نوع رنگ‌آمیزی، از نقوش و تزئینات، خصوصاً نقوش شرقی به خوبی بهره جسته تا جایی که می‌بینیم حتی لاک پشت نیز دارای لاله‌عباسی (طرحی آشنا در فرش‌های ایرانی) است و یا در بسیاری موارد، از کولاژ تصاویر فرش ایرانی استفاده کرده! (تصاویر ۵ و ۶ و ۷ و ۸)

حیوانات در کارهای اسمیت، حتماً دارای نقش هستند. حتی اگر آن حیوان بدنی منقوش نداشته باشد، با نوع رنگ‌آمیزی خود، بدن او را از سادگی خارج می‌کند و اگر گونه‌ای از حیوانات را می‌کشد، نوعی را انتخاب می‌کند که رنگ‌های جالب دارد و اگر انسان‌ها را طراحی می‌کند، حتماً لباس‌های منقوش یا مشبک به تن دارند. (تصاویر ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲)

در کتاب «جغد و دارکوب»، تنه درخت به صورت راه‌راهی رنگی و سایه‌دار رنگ‌آمیزی شده؛ به نحوی که گویی آشناری از رنگ در حال فرو ریختن است و یا شعاع‌های خورشید، با استفاده از تصاویری از نقوش شرقی، به صورت بسیار زیبا و جذاب درآمده است. در کارهای این نقاش، کم‌تر سطحی مشاهده می‌شود که بدون بافت باشد. در واقع اگر سطحی از یک رنگ پوشیده شده، این تکرنگ با زمینه‌ای بافت‌دار، به سطحی سیال و در حال حرکت تبدیل شده که این عمل، با توجه به کاراکترهای کتاب که غالباً حیوانات هستند، بسیار مفید است و کمک می‌کند حیوانات پویا و زنده به نظر برسند. (تصویر ۱۳)

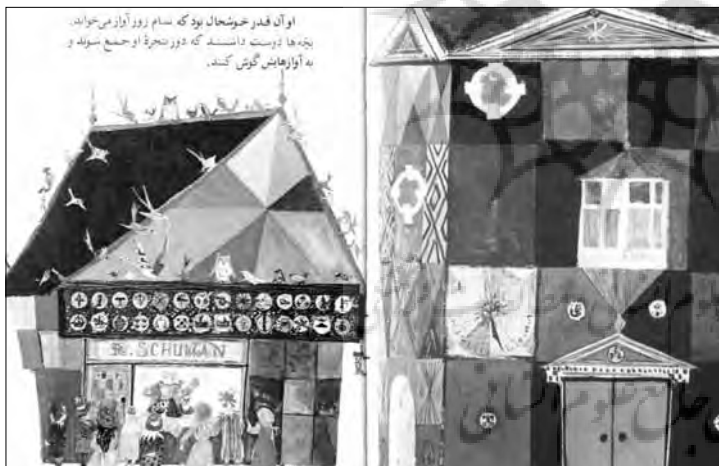
در کارهای این تصویرگر، کم‌تر دیده می‌شود که حیوانات در حال حرکت باشند و این حس شاید بیشتر به این علت به

۸

۹

۱۰

۱۱

مرد اسب سواری
را دیده که لباس بود
قشنگی پوشیده بود

اولان قدر خوشحال بود که سام روز آواز می‌خواند.
بچه‌ها درست دانستند که دور تخته اوج جمع شوند و
به آوازهای گوش کنند.

طلاها آن قدر زیاد بود که
گفتاش می‌ترسید آنها را از
خودش دور کند به خاطر
همسای آنها را با خود به
رختخواب برد.

وجود می‌آید که تصویرگر در کم‌تر صحنه‌های پای حیوانات را نشان می‌دهد و در بیشتر صحنه‌ها، پای حیوانات در پس یکدیگر پنهان شده و یا بوته‌ها جلوی پای حیوانات را پوشانده‌اند. فقط حیواناتی که در پلان جلو هستند، کل بدنشان و از جمله پای آن‌ها نمایان است. (تصویر ۱۴)

نوع حیواناتی که تصویرگر به کار می‌برد، از تنوع خاصی برخوردار است؛ چرا که حیوانات اهلی را در کنار حیوانات وحشی به تصویر می‌کشد. گویی در کارهایش همه این حیوانات با هم دوست هستند و هیچ‌یک نه قصد حمله به دیگری را دارد و نه از دیگری می‌ترسد. مثلاً در تصاویر می‌بینیم که خروس و گوسفند و بز در کنار روباه و خرس و پلنگ هستند و یا سگ و گربه و موش در کنار هم مانند یک خانواده بزرگ و مهربان در حال حرکت و زندگی‌اند. (تصاویر ۲ و ۳)

ترکیب‌بندی در کارهای وایلداسمیت، از ویژگی خاصی برخوردار است. تراکم و پراکندگی عناصر در کنار هم، اولین چیزی است که به چشم می‌خورد؛ مثلاً انبوهی از عناصر ریز در کنار سطحی گسترده. (تصویر ۱۵)

از دیگر خصوصیات ترکیب‌بندی در کارها، می‌توان به مرکزیت در وسط هر کادر اشاره کرد. آن‌گونه که در کتاب «جغد و دارکوب» و «درخت گیلاس» به چشم می‌خورد، در هر کار المانی به صورت شاخص‌تر و بزرگ‌تر از دیگر المان‌ها در وسط کادر قرار دارد. (تصاویر ۱۶ و ۱۷)

خورشید و ماه از جمله عناصری هستند که وایلداسمیت به آن‌ها علاقه و توجه خاصی نشان می‌دهد. این علاقه به نحوی است که در هر کارش تا جایی که امکان داشته، یکی از این دو را آورده که این کار وی با توجه به این‌که کودکان به خورشید و ماه علاقه زیادی دارند، یکی از جذابیت‌های کارهای وی برای کودکان به شمار می‌رود. (تصاویر ۳ و ۱۲ و ۷ و ۲ و ۱۶ و ۱۷)

پی‌نوشت:

- 1- Penistone
- 2- Sheffield
- 3- Slade
- 4- Blue Bird
- 5- Katie and the Dream-Eater
- 6- www. Jubileebooks. Co. uk/ magazine/authors/wildsmith.htm.

۱۲

۱۳

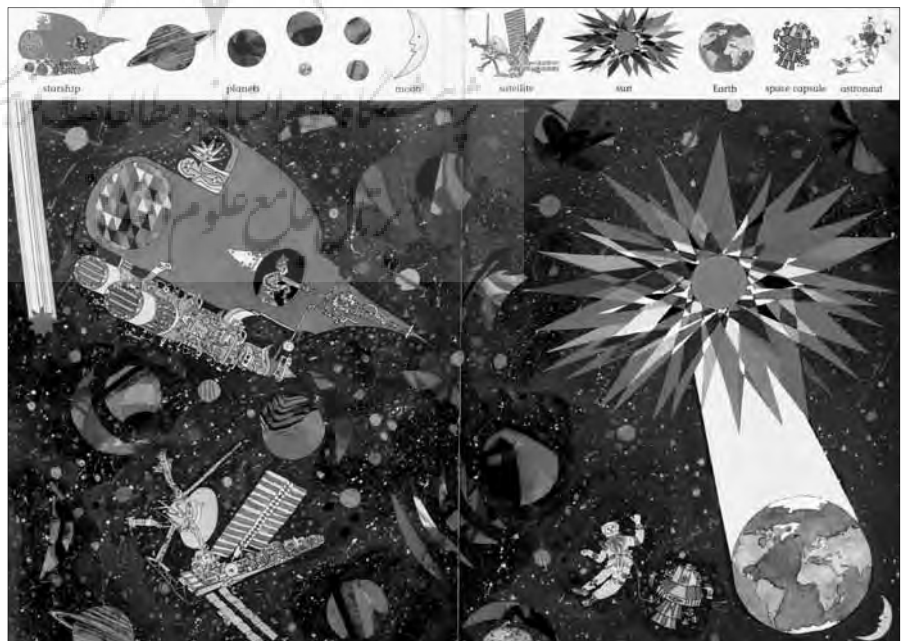
۱۴

۱۵

۱۶

۱۷